

Af Henning Thomsen, teologisk stiftskonsulent i Viborg Stift

Konfirmandernes spørgsmål om tro og viden er ofte det første, præsten bliver testet på. Hvordan kan nogen i dag tro på, at Gud har skabt verden, at Jesus gik på vandet, døde og blev genopvakt, eller at en Ånd styrer, hvad der sker i kirken?

»I dag ved også den seriøse videnskab, at vi aldrig bliver hverken alvidende eller almægtige ...«

Og dog er vi ikke så udfordrede i dag, som vores forgængere var det for bare 200 år siden. I dag ved også den seriøse videnskab, at vi aldrig bliver hverken alvidende eller almægtige i vore indsigter; men at hele den kolossale mængde af viden, vi har samlet, til trods for øgede handlemuligheder dækker over, at alt også kunne være anderledes. Jo mere vi ved; jo mere ved vi nu med et gammelt ord, at vi ikke ved.

Konkret kommer det til udtryk ved, at vores myndighed løber ud i en ufremkommelighed. Tidens katastrofer bliver ikke længere forklaret som Guds straf og politiske forslag ikke længere begrundet med Guds vilje. Og kun de færreste længes tilbage. Men prisen er, at vi selv er blevet de ansvarlige; og derfor er det også os selv, vi må beskyttes imod.

I dag skyldes sygdomme levevis eller sene diagnoser. Naturkatastrofer vendes mod uduelige meteorologer og dårlige varslinger. Finans- og klimakriser bunder i vores uretfærdige fordelinger. Alt er med andre ord blevet vores skyld. Lige med undtagelse af skylden. Den er blevet et vilkår. Et udtryk for, at der midt i al vores kunnen og viden er noget, vi ikke forstår og kan, men må affinde os med. En begrænsning – som tilmed ikke aftager med forøget viden, men tværtimod vokser med den. Det er det paradoksale.

Lars Qvortrup: »Her troede vi, opmuntret af oplysningstiden ... at den menneskelige rationalitet reducerede kompleksiteten, og så gør den det omvendte: forøger kompleksiteten i det uendelige.« [1]

»»Gud« er altså ikke, at det meningsløse får mening, men at det får et sprog ...«

I denne sammenhæng er »Guds virkelighed« muligheden for at se vores situation udefra. Betragt det, vi både ved, behersker og kommer til kort med, i lyset af det, der ikke kan vides eller beherskes. For at det ufremkommelige kan rummes. »Gud« er altså ikke, at det meningsløse får mening, men at det får et sprog, der kan fastholde det og os i det.

Kristendom siger således altid to ting: a) Der er en grænse for mennesket; b) men der er samtidigt noget på den anden side denne grænse. Ikke for at vi skal overskride den; men fordi det er afgørende for, hvordan vi forholder os til vores begrænsning.

Men hvordan kan vi da vide, at der er noget »på den anden side« vores begrænsning? Hvordan kan vi se os selv i et andet lys end vort eget? Det kan vi heller ikke – denne viden og dette syn kan vi kun acceptere i forestillingen om, at der er »nogen«, som kan overskride vores grænse og dermed gøre den synlig for os. Denne forestilling kaldes »tro«. Tro på at Gud bliver menneske.

Så spændingsfyldt er det da åbenbart. I al viden er der tro (på at alt kunne være anderledes), og i al tro er der viden (om vores begrænsning). De to ligger ikke i principiel strid med hinanden, men har hver deres rolle. Hvor den kristne tro forsvinder, svinder også erindringen om vores grænse og dermed muligheden for at være til stede i det kaotiske.

Forudsætningen er, at Gud ikke er en forklaring på bestemte begivenheder i historien, men derimod en manifestation af historien – som ramme for vores liv.

Det er, hvad vi mener, når vi tror på, at Gud har skabt verden. Ikke at Han i begyndelsen havde en uge på hård håndværkerakkord, men at verden med alle sine processer hverken skyldes eller tilhører sig selv. Den er tværtimod Guds egen virkelighed. »Gud skaber af intet«, siger traditionen. Det betyder dybest set: Gud skaber sig selv.

Det er, hvad vi mener, når vi tror på, at Gud bliver menneske. Gennem Jesus fra Nazareth gør han menneskers liv med hinanden til et særligt udtryk for sin virkelighed. Hvad var nemlig det særlige ved Jesus? At han konsekvent levede for sit medmenneske. Så stringent, at han gav alt, hvad han havde og var, til de andre. Indtil han havde givet sig selv op og døde. Men kan én, der på denne måde giver sig selv væk, virkelig være Gud i verden?

Ja, svarer kristendommen. Det kommer til udtryk ved, at han lever videre i de kristne menigheder, der den dag i dag identificerer sig selv som en fortsættelse af hans liv blandt mennesker. Gennem beretningerne om, dels at han blev bragt tilbage til livet, men vel at mærke netop som den, der for-

svandt, for at »de andre« kunne fortsætte; dels at livet i de fællesskaber, »de andre« fortsatte i, blev beskrevet som bestemt af den korsfæstede opstandnes Ånd.

Påske bliver derfor kun påske ved at løbe ud i Kristi Himmelfart og Pinse. Den korsfæstede er i egentlig forstand »ingen« – fordi han netop har givet alt og nu er død. Så når det er ham, der vækkes til live igen, kan han kun leve videre med og som »de andre« – menigheden – os.

Den, der vil have Jesus tilbage igen, som han var før døden, har altså ikke forstået, hvem han var.

Den korsfæstedes opstandelse kan kun være menigheden. Inkarnationen fortsætter også efter påske.

»Trosbekendelsen er derimod ikke en liste over de facts i historien, en kristen må bide tænderne sammen og acceptere.«

Hvad, det hele tiden gælder om, er da, at den kristne trosbekendelse bliver en bekendelse af de kristnes liv som en del af Guds virkelighed. Og dermed som begrænsede. I positiv forstand. Af de andre nemlig. Som basis for mit liv.

Trosbekendelsen er derimod ikke en liste over de facts i historien, en kristen må bide tænderne sammen og acceptere. Sandsynlighed eller ej.

Ja, fejlslutningen indfinder sig allerede i det øjeblik, interessen retter sig mod den enkelte begivenhed i stedet for dens sammenhæng. »Jesus gik på vandet«. Hvad er vigtigt her – at der findes vandløbere, eller at det var Jesus, der gik: at Jesus er et usædvanligt menneske? »Jesus blev opvakt fra de døde«.

Hvad er vigtigt her – at der er spøgelse, eller at det er tømrerens måde at være menneske på, der lever videre?

Kristendom er derfor ikke påstanden om, at helt usædvanlige hændelser i fortiden hjælper nogen.

Lige så lidt som den er håbet om mirakuløs frelse i dag. Men den er det livsnødvendige perspektiv på de begrænsninger, vi hele tiden erfarer.

Tør den insistere på denne rolle, kan den også gøre op med den bevidstløse rationalitets spejl: den håbløse overtro. Og det er påkrævet.

[1] Lars Qvortrup: Paradokshåndtering og ritualproduktion (Anis, 2011) s. 29.